ANUL VII. — No. 1908. O SINGURĂ EDIȚIE LUNI, 4 IULIE 1894.

NUMERUL 15 BANI

ABONAMENTELE
INCEP LA 1 ȘI 15 ALE FIE-CĂREÏ LUNÏ
SI SE PLATESC TOT-D'A-UNA INAINTE

IN *București* LA CASA ADMINISTRAȚIEÏ
DIN *Județe* ȘI *Streinătate* PRIN MANDATE POȘTALE
UN AN ÎN ȚARĂ 30 LEÏ ; ÎN STREINĂTATE 50 LEÏ
ȘASE LUNÏ .. 15 » » » 25 »
TREÏ LUNÏ .. 8 » » » 13 »

Un numer în streinatate 20 bani

MANUSCRIPTELE NU SE INAPOIAZA

Adevĕrul

Să te ferești Române de cuiŭ strein în casă

V. Alexandri.

NUMERUL 15 BANI

ANUNCIURILE
DIN *București* și *județe* SE PRIMESC *numaĭ la Administrație*
DIN *Streinătate*, DIRECT LA ADMINISTRAȚIE ȘI *la toate oficiele de publicitate*
ANUNCIURÏ LA PAG. IV . . . . . 0,30 b. linia
» » » III . . . . . 2,— leĭ »
» » » II . . . . . 3,— » »
INSERȚIELE ȘI RECLAMELE 3 LEÏ RÎNDUL.
La Paris, ZIARUL SE GĂSEȘTE DE VÎNZARE CU NUMERUL LA
kioșcul No. 192, Boulev. St.-Germain

UN NUMER VECHIU 50 BANI

ADMINISTRAȚIA
PASAGIUL BĂNCEI NAȚIONALE (CASELE KARAGEORGEVICI)

Director politic: ALEX. V. BELDIMANŬ

REDACȚIA
PASAGIUL BĂNCEI NAȚIONALE (CASELE KARAGEORGEVICI)

PROLETARIĬ INTELECTUALĬ

In fie-care an pe vremea asta cîte-va sute de tinerĭ asudă citind și recitind cele învățate în curs de șapte anĭ prin licee, alțiĭ își pregătesc scrisorĭ de recomandație pe lîngă comisiile de examinare, iar alțiĭ împart în mod savant foile cărților în vederea copieriĭ tezelor, cu toțiĭ fiind cuprinșĭ de frigurile diplomeĭ de bacalaureat.

Fericițiĭ carĭ reușesc, printr'un mijloc saŭ prin altul, să puie mîna pe fițuica de hîrtie oficială, — talismanul care-ĭ va călăuzi în tot restul viețeĭ, — vor veni în toamnă să îngroașe rîndurile studențimeĭ universitare.

Și calea lor, timp de anĭ întregĭ, va fi presărată cu multe greutățĭ. Problema viețeĭ va fi pentru dînșiĭ mult maĭ greŭ de deslegat de cît problemele științeĭ.

După iernĭ fără paltoane și după cîțĭ-va anĭ de cură cu carne cu varză și alte mîncărurĭ naționale à «cincĭ leĭ două-spre-zece felurĭ», toată tinerimea asta va pune pentru prima oară piciorul în pragul viețeĭ reale, a viețeĭ serioase în care se cere, pentru a putea trăi, spete încovoiate, lipsă de caracter, voință anihilată, opiniĭ carĭ să se intoarcă și să se schimbe după nevoile stomaculuĭ saŭ a ambițieĭ deșarte.

Toate locurile bune, locurile pentru care se ia leafă bună și se face treabă puțină, sînt ocupate. Noile contingente de tinerĭ carĭ sfîrșesc studiile universitare aŭ să trebuiască să se mulțămească cu măruntișurile, cu slujbele micĭ.

Și cu cît slujbele se împuținează, cu atît deținătoriĭ bugetuluĭ impun noilor venițĭ jugurĭ morale maĭ grele, maĭ umilitoare. Trebue să fie cine-va bine dotat cu calitățĭ de curtezan și de lacheŭ ca să se maĭ poată strecura în olimpul bugetar.

Și din an în an numărul candidaților la slujbe se tot mărește și în urma lor se ridică armate groase de alțĭ viitorĭ slujbașĭ, cu atît maĭ grăbițĭ să ajungă la budget cu cît sînt maĭ mulțĭ.

Și fiind-că din glumă saŭ din trufie aŭ voit uniĭ să ne numească Belgia orientuluĭ, ceĭ ce ne conduc vor cu orĭ-ce preț să aclimateze la noĭ toate relele Belgieĭ fără să introducă nicĭ unul din bunurile eĭ.

Cu pașĭ repezĭ ne îndreptăm și noĭ în spre starea actuală a proletariatuluĭ intelectual din Belgia, — și în curînd o vom întrece.

O vom întrece și pe ea și pe celelalte țărĭ industriale din occident din pricină că noĭ n'avem atîtea ramurĭ de activitate spre care să se îndrumeze tinerimea noastră cultă. N'avem nicĭ industrie desvoltată, nicĭ comerț mare. Toată activitatea noastră se mărginește în a despoia necontenit, pînă la piele, o populație rurală degenerată și ruinată de boalele ce rezultă din mizerie, pentru a alcătui un buget care să fie dat în prada a cîtor-va zecĭ de miĭ de slujbașĭ, în cea maĭ mare parte nefolositorĭ.

Despoierea asta va trebui forțamente să ia sfîrșit o dată, bugetele noastre viitoare vor scădea în loc să se urce, iar numărul postulanților va spori necontenit, căcĭ școlile de tot felul, pe care le avem n'aŭ în vedere de cît numaĭ acest spor de slujbașĭ.

Deja magistratura e arhi-complectă, de armată fug tineriĭ și nicĭ acolo locurĭ multe nu sînt. In curînd medicĭ, avocațĭ și inginerĭ vom avea în deajuns, iar posturile curat administrative și de cancelarie sînt ticsite.

Ce vor face miile de tinerĭ carĭ vor ieși an cu an de pe băncile universităților?

La început înfierbîntarea lupteĭ pentru traiŭ, îngrămădeala, îmbulzeala, le va întreține cît-va timp iluziile. Ceĭ maĭ slugarnicĭ, ceĭ maĭ lipsițĭ de caracter vor ocupa ultimele locurĭ, iar marea mulțime va rremînea pe din afară, în prada celeĭ maĭ negre mizeriĭ ce se poate închipui.

Căcĭ nu e maĭ grea, maĭ nesuferită și maĭ sfîșietoare mizerie, de cît mizeria omuluĭ cult, mizeria în haine negre.

Din rîndurile avocatuluĭ care ajunge să vîndă ziare, din rîndurile medicilor care să fac bărbierĭ, din rîndurile licențiaților și a bacalaureaților carĭ ajung să se coboare la cele de pe urmă meseriĭ ca să-șĭ poată agoninisi traiul zilnic, se recrutează acele sute și miĭ de criminalĭ monstruoșĭ, de exaltațĭ carĭ împing pe alțiĭ și merg eĭ însă-șĭ pe calea anarhismuluĭ celuĭ maĭ aprig, maĭ criminal.

Și nu e departe vremea cînd să ajungem și noĭ la formarea uneĭ clase de declasațĭ, a uneĭ păturĭ de oamenĭ cultĭ ajunșĭ în mizerie și gata să se arunce în cele maĭ grozave și maĭ perverse aiurărĭ, împinșĭ de ură și de foame.

Cînd pentru un post scos la concurs vom ajunge să vedem prezentîndu-se zece candidațĭ, — și faptul începe să se petreacă în unele ramurĭ, — problema proletariatuluĭ intelectual se va pune și pentru țara romînească.

Ce soluție i se poate da? Din cîte aŭ propus burgheziĭ înfricoșațĭ de problema asta, toate sînt absurde saŭ copilăreștĭ.

Singura pe care noĭ o credem rațională, în stare de a suprima răul cu desăvîrșire, e numaĭ o adîncă transformare a bazelor însășĭ pe care s'a alcătuit societatea actuală.

Căcĭ orĭ în cotro ne întoarcem, orĭ-ce problemă socială voim să deslegăm, ne izbim mereŭ de organizația socială de astăzĭ, strîmtă, egoistă, nedreaptă care ne împedecă să aducem vre-un leac relelor de care suferim.

I. Theodorescu.

GALERIA LITERARĂ

LEO TOLSTOI

Contele Leo Nicolaievică Tolstoi este cel maĭ mare romancier și scriitor realist contimporan al Rusieĭ. El s'a născut la 1828 în satul Jasnaja Paljana în guvernămîntul Tula. A perdut pe tatăl luĭ la 1837 și la 1843 a intrat la universitatea din Kazan, unde a învățat dreptul și limbele semitice. După 3 anĭ s'a stabilit pe o moșie a luĭ. La 1851 s'a dus ca militar în Kaucaz și acolo a scris primele luĭ încercărĭ. A luat parte la răsboiul din Krimea, la asaltul Sevastopoluluĭ și după încheierea păceĭ și-a dat demisia din armată. La 1857 a făcut prima călătorie în străinătate, mergînd prin Germania în Italia. S'a întors apoĭ iarășĭ la moșie, unde s'a împrietenit cu țăraniĭ și a fondat o școlă de adulțĭ, căutînd ast-fel să le studieze caracterul și meditînd mult ce se poate și trebue să se facă pentru dînșiĭ. La 1862 s'a însurat. In aniĭ 1865—68 a scris *Războĭ și pace*, la 1878 *Anna Karenina*. Maĭ tîrziŭ a maĭ scris nuvele, drame, scrierĭ populare și confesiunĭ. Tolstoi este maĭ înainte de toate realist. Ca să cunoască bine subiectul despre care scrie, a început prin a se descrie pe sine însu-șĭ, în *Souvenirs, Les Cosacques, Sevastopol*. Nu se idealizează de loc, din contră își descoperă fără crutare toate slăbiciunile, bătîndu-șĭ joc de ele, și se reprezintă ca figura cea maĭ puțin simpatică, căreia nu-i se dă însemnătate, fiind-că nicĭ n'o merită. Tolstoi are o minunată intuiție și o mare fantazie istorică. Portretele luĭ istorice îțĭ fac impresia unor tablourĭ făcute din amintire. Așa este Napoleon, Kutuzov și alțiĭ. Scena din *Pace și războĭ* în care Napoleon dă audiență soluluĭ rusesc Balachov e așa de reală, în cît îțĭ pare că autorul a fost de față. Totușĭ acesta nu este nepărtinitor față de Napoleon, căcĭ îĭ răpește genialitate și-ĭ dă violență. De alt-fel în acest roman, care este o adevărată epopee, Tolstoi a descris o epocă, o armată, un popor și o catastrofă istorică de primul rang: campania luĭ Napoleon I și înfrîngerea luĭ pe pămîntul rusesc. — In Germania autoriĭ cred în *rațiune* și *cultură*, în Anglia în *puterea individuluĭ*, în Franța în *talente*, în țările nordice în *virtute*, — Tolstoi crede în *mulțime*, în țăranul rus și n'are nicĭ un respect pentru geniul individuluĭ. El cantă să se apropie de țăranĭ prin îmbrăcăminte, și prin ocupație ca să le studieze sentimentele. Umblă sărăcăcios înbrăcat, aproape în sdrențe, și lucrează la cîmp împreună cu ceĭ-l'alțĭ țăranĭ. A scris un mare număr de cărțĭ populare, ca istorioare micĭ, legende, poveștĭ simbolice, carĭ se vînd cu 5 saŭ 10 banĭ exemplarul, din pricina dezinteresăriĭ luĭ. Tolstoi propăvăduește ca omul să aibă cît se poate de puține trebuințĭ, ca să poată fi fericit. Ca și Dostoievschi e foarte neîncrezător față de civilizație. El propăvăduește ca oameniĭ să se întoarcă în stare naturală, un ideal à la Rousseau dar cu caracter religios. O altă teorie a luĭ Tolstoi este că nicĭ odată nu trebue să răspunzĭ cu violență la violență, din contră trebue, să întorcĭ obrazul cel-l'alt după parabola luĭ Hristos.

Tolstoi nu e un cugetător. El crede că pricina mizerieĭ în societate este *banul*. De acea nu ajută nicĭ odată pe țăranĭ, și preferă să-șĭ peardă o zi întreagă ajutînd unuĭ țăran să-șĭ dreagă vatra, de cît să-ĭ dea cîțĭ-va francĭ ca să-șĭ tocmească un zidar. Totușĭ Tolstoi e un spirit limpede, tolerant pentru părerile altora și de o bunătate îngerească.

Tolstoi e bogat și e tot-d'auna înconjurat de reporterĭ, corespondențĭ de gazete, nebunĭ, misticĭ, și de șarlatanĭ care 'l exploatează.

H. SILVIUS.

SĂRUTARE

Mă 'ntrebĭ de ce mă las cu dor
La desmierdare—
Și tremur cînd m'atingĭ ușor—
Și cu de frigurĭ mă 'nfior
De-o sărutare?

— E dorul fără de sfîrșit,
Povestea vagă,
Ce-șĭ cîntă viața 'n Infinit;
E că de mult ți-am fost ursit
Și că-mi eștĭ dragă.

Imbrățișările de foc
Aŭ graiul lor:
Bat două inimĭ la un loc
Aceleașĭ visurĭ de noroc,
Același dor.

Și 'n minte luminează clar
O sărutare:
Din focul dragostelor par
Că se 'ntrupează și tresar
Lumĭ viitoare!

CORESI.

ARTICOLE

— O ARUNCĂTURĂ DE OCHI IN CULISELE GAZETĂRIEI ROMANE —

1 Iulie 1894.

Sînt nouă ceasurĭ de dimineață.

Gazetele cotidiane *de mîine* sunt aproape încheiate, pentru *ediția întîia*. Maĭ lipsesc informațiile, telegramele și... *articole de fond*. Maĭ ales articolele de fond.

Icĭ, domnul redactor a sosit deja la redacție și s'a instalat la masa din mijloc. Și-a pus tabachera dinainte și și-a făcut o țigară. Ioniță i-a adus cafeaua cu lapte saŭ dulceața și cafeaua neagră. Călimările sînt pline, tocurile la locul lor, teancul de sferturĭ de hîrtie așezat simetric în mijlocul *Calendaruluĭ-mappa* de hîrtie sugătoare. Toate sînt gata, toate sînt la locul lor, — nu maĭ lipsește domnuluĭ redactor de cît *ideia* articoluluĭ de fond de azĭ.

S'aŭ făcut nouă și jumătate. Domnul redactor deschide una după alta gazetele de ierĭ, căutînd *ideia* și blestemînd *in petto* pe cine a născocit întîiŭ și 'ntîiŭ articolul de fond... Dar trebue să se hotărască, pentru că băiatul de la tipografie a sosit deja și stă drept și nemișcat ca o mută amenințare lîngă ușă.

Domnul redactor se hotărește în sfîrșit și de astă dată pentru — un articol de polemică.

«Citind cine-va organele de publicitate ale adversarilor noștri politicĭ, ar fi tentat a'șĭ zice că nicĭ odată n'a existat o țară maĭ bine și maĭ perfect guvernată de cît nenorocita noastră patrie. Eĭ bine, nu. Totul este mincĭună, înșelăciune, falșificare și ipocrizie...»

Tot în timpul acesta, în redacția din strada vecină, cestalalt domn redactor s'a hotărît și el — după matură chibzuință, — tot pentru un articol de polemică.

«Cine a urmărit cu oare-care băgare de seamă agitațiile din urmă ale adversarilor noștri din opoziție, agitațiĭ din carĭ n'aŭ lipsit nicĭ una din armele condamnabile, a putut constata un adevăr: că cu propaganda minciuniĭ și cu răscolirea patimilor rele nu se dărîmă un guvern de treabă, și că în poporul nostru se găsește un mare fond de bun simț, de judecată dreaptă, de.....»

La altă gazetă, articolul de fond e deja de mult terminat. Aci este un domn redactor care nicĭ odată nu e în încurcătură de *subiecte*. Dacă ierĭ a vorbit despre chestia țărănească, azĭ va vorbi despre «administrațiunea nemernică, asupritoare și coruptă,» mîine despre «justiția devenită un instrument de apărare, de adevărată prigonire», poĭmîne despre «armata desorganizată și batjocorită, rămasă văduvă de șefiĭ eĭ ceĭ maĭ merituoșĭ și maĭ capabilĭ», apoĭ despre toate acestea la un loc, și iar despre fie-care în parte.

Dincolo domnul redactor a venit cu articolul gata, și acum nu-ĭ maĭ rămîne de cît să-l îndrepteze pe ici pe colo. Cu toate că a muncit la el aseară pînă noaptea tîrziŭ, el nu vorbește de cît despre «Complicațiile din Maroc», spre marea nemulțămire a domnuluĭ director, care nu vrea să se convingă odată cu capul că «trebuĭe să tratăm cîte odată și chestiunile exterioare maĭ importante în articolul de fond».

In sfîrșit sînt orele unsprezece, și toate articolul de *fond*, maĭ adesea, văduve și de *formă*, se culeg, se pun în șpalturĭ, se corectează și se pun în pagină.

La dejun, domniĭ redactorĭ nu lipsesc a atrage atenția prietenilor: «astăzĭ am un articol strajnic... să vedem acu ce o să maĭ răspunză *Vocea națiuniĭ!*

* * *

Și mîine, această interesantă muncă «pentru luminarea poporuluĭ» va reîncepe cu aceiași ardoare.

Și curg, și curg articolele, monotone și tot aceleașĭ, scriitoriĭ lor asudă, penițele scîrțîĭe pe hîrtia nevinovată...

De-acasă, întins pe canapea, staŭ și mă gîndesc la toată această muncă ce nu va avea sfîrșit, la cauzele și la efectele eĭ, la folosul și la filosofia *articolelor...*

Și ca niște ecourĭ confuze îmĭ răsună în urechĭ:

— Armata care este în tot-d'a-una... magistratura țăriĭ integră... dar adversariĭ noștri zic... și nu numaĭ atît... soluțiunile juste carĭ... țărănimea, talpa țăriĭ... a patra putere în stat... căcĭ, să ne înțelegem... dacă puterile europene...

Și...

Am adormit.

(Cititorul asemenea).

RAD.

CĂLUGĂRIȚILE

La mănăstire cum dă seara
Deschise ți-s porțile
Și te primesc cu vorbe bune
Călugărițile.

Maĭ staĭ de vorbă, — una-alta;
Pe 'ncet să 'ncurce ițile;
Cu «Doamne-ajută» te cuprind
Călugărițile.

Pe crucea de la piept frumos,
— Cu ochi 'n sus, priviți-le, —
Te răstignesc ca pe Hristos
Călugărițile.

Și veșnic viața li-ĭ amară...
Mereŭ pustiŭ, jăliți-le...
Nu aŭ copiĭ dar nasc nepoțĭ
Călugărițile.

PUSTNIC.

„JOS VIȚA DE VIE"!...

Revista grafomanilor spanachidiștĭ cu deviza «Jos Vița de vie», — deviză care neapărat face mare cinste francheței lor, urmează înainte cu uriașa'ĭ luptă, ce e menită să dea altă direcție evoluțieĭ sociale.

Semnalăm o nouă vitejie a celebrilor directorĭ D. *A. Vlăduță* (imitație după *Palissot*) și Dr. *Ulcică... Crăcănel* (rudă cu acel din «D'ale Carnavaluluĭ» de Caragiale?). Acest noŭ pas al lor spre nemurire nu-l putem lăsa necunoscut cetitorilor noștri.

După ce și-aŭ îndemnat soțiile să facă în grădina Cișmegiŭ... un curs liber de anatomie populară în jargonul jidovesc, D-lor aŭ încercat să repare impresia cam prea tare, făcută asupra publiculuĭ de această inovație îndrăzneață. Spre acest sfîrșit nobilul nostru poet *A. Vlăduță* a și făcut o transcripție romînească *mincinoasă* a cuvîntuluĭ jidovesc din celebrul supliment al nu maĭ puțin celebreĭ «Jos Vița de vie».

Falșul constă maĭ ales în două chițibușurĭ: 1) s'a introdus în transcripție o literă (T) care nu se află în cuvîntul obscen scris jidovește și 2) două semne ebraice, care împreună după ortografia evreească nu formează de cît o singură literă (O), *aŭ fost transcrise în mod șarlatanesc ca două litere separate (A V).*

Noĭ am relevat imediat această șarlatanie și am arătat ce îndreptărĭ trebue făcute *în transcripția mincinoasă, ca dînsa să corespundă semnelor ebraice din supliment*

După asta, fiind-că buna cuviință nu ne-a permis să transcriem noĭ înșine aceste semne, am spus: «Luațĭ numărul trecut al «Vieței» *(adică acel cu pomenita transcripție falșă)*, facețĭ îndreptările arătate de noĭ și citițĭ *(de la dreapta spre stînga, cum citesc evreiĭ și nu de la stînga spre dreapta, cum indică așa de naiv D. Vlăduță)* și cel d'întîiŭ *jidan întîlnit pe stradă vă va spune ce însemnă cuvîntul acesta*. Incă maĭ bine: dați'ĭ direct să citească suplimentul «Vieței», și vețĭ afla înțelesul ambelor cuvinte evreeștĭ obscene din el. («Even. literar» No. 26).

Cum a răspuns «Jos Vița de vie» la această demascare? Se înțelege, prin o nouă *escrocherie* (ca să întrebuințăm vocabularul *distinșilor* directorĭ aĭ acesteĭ prea *distinse* reviste).

Nu știŭ cine din doĭ, pacientul grafomanuluĭ saŭ grafomanul pacientuluĭ, citează în numărul trecul al «Jos Vița de vie» *numaĭ începutul* frazeĭ reproduse maĭ sus (pînă la cuvinte «și citițĭ» inclusiv), *fără să pomenească măcar de a doua parte a frazeĭ, subliniate aicĭ de noĭ.* Și ast-fel cată să convingă pe cititoriĭ săĭ, *că noĭ facem îndreptărĭ în cuvîntul însușĭ jidovesc*, și nu în transcripția'ĭ mincinoasă, și că numaĭ ast-fel «am izbutit să compunem» cuvîntul obscen!...

D. Vlăduță, pesemne, crede că cititoriĭ D-sale nu maĭ citesc alte ziare! Articolul nostru a fost reprodus de *Adevĕrul literar*, ziarul cel maĭ citit din țară, și publicul cititor decĭ știe că noĭ am lăsat sublima creațiune în jargonul evreesc a D-luĭ A. Vlăduță (creațiune, desigur, *fără tendințĭ... de rușine*)... neatinsă ca fecioara, și am corectat numaĭ transcripția D-sale (iarășĭ *fără tendințĭ... de cinste*)... din No. 28 «Jos Vița de vie».

Pe cine vreĭ să amăgeștĭ, o Vlăduțu mameĭ?!... Crezĭ ast-fel să scapĭ de răspundere puntru faptul că ți-aĭ pus nevasta să vîndă foĭ cu numele organelor sexuale bărbăteștĭ?...

E în zadar și «în ce hal de nerușinare aĭ ajuns»!..· Ptiu!...

Evenimentul Literar Verax.

UNITATEA LIMBEĬ

Sînt aproape treĭ-zecĭ de anĭ, de cînd, cu o vervă mult apreciată, maĭ ales în cercurile *junimeĭ* din Iașĭ, D. Titu Maiorescu scărmăna fără milă oribila limbă în care se scria pe atuncĭ în «jurnalele din Austria».

Multe s'aŭ schimbat de la acea dată. Maĭ ales vechea ortografie *etimologică* a fost părăsită cu desăvîrșire de frațiĭ de peste munțĭ, semnalul dîndu-se de la *Telegraful romîn* din Sibiŭ, și exemplul imitîndu-se pe rînd și tot maĭ mult, în cît am ajuns azĭ să vedem pînă și în Blaj, leagănul etimologismuluĭ intransigent, tipărindu-se o gazetă cu ortografie fonetică.

Insemnate progrese s'aŭ făcut și în privința libeĭ. Pe vremea cînd scria D. Maiorescu, scriitoriĭ gazetelor romînești depeste munți, cu educația lor nemțească și fără legăturĭ literare cu puținiĭ scriitorĭ din țară, își făuriseră, pe calapodul limbeĭ nemțești și din cuvinte împrumutate maĭ ales limbeĭ latineștĭ a *codicelor*, o limbă gazetărească specială a lor, barbară și enpieptănată. Preocupările politice eraŭ prea covîrșitoare pentru ca gazetariĭ romînĭ «din Austria» — cum zicea D. Maiorescu — să dea atenția cuvenită și limbeĭ în care scriŭ. Ba cel maĭ de frunte din aceștĭ ziariștĭ, răspundea curat la criticele D-luĭ Maiorescu, cu locuțiunea romînească: «Satul arde, și baba să peaptănă», satul care ardea, închipuind primejdia ce amenința și amenință încă viața politică și națională a Romînilor de peste munțĭ, iar «baba care se peaptănă» pe ceĭ ce găseaŭ că în mijlocul preocupărilor cărora acea primejdie da naștere, era loc, ba era chiar o necesitate imperioasă, a se cultiva și limba națională.

Insă ceĭ pe carĭ Geerge Barițĭ îĭ numia «babe» aŭ triumfat cu părerea lor. A început a se da și în gazetele de peste munțĭ o atenție din ce în ce maĭ mare limbeĭ. Topica nemțească a început a dispărea din ce în ce, înlocuindu-se cu cea romînească, mișcare ajutată foarte mult de răspîndirea peste munțĭ a scrierilor luĭ Alexandri, Costache Negruzzi, Bolintineanu, Bălcescu, Gr. Alexandrescu, și în timpul din urmă și ale scriitorilor maĭ noĭ din țară.

Limba în care se scrie azĭ în gazetele de peste munțĭ nu maĭ seamăna cu cea de la 1860.

Cu toate acestea însă aŭ rămas, oare-cum ca prin tradiție, o sumă oare-care de termenĭ, întrebuințațĭ maĭ ales în gazetărie și carĭ romînilor de dincoace le supără urechea și le provoacă adesea ilaritatea,

cu atît maĭ mult cu cît pentru aceĭ termenĭ noĭ aci avem cu totul alte expresiunĭ: Ast-fel: *a insinua apelată*, *a suplica* la înaltul minister, nu *produçe* nicĭ o plenipotenţă, *escriere*, *fasiunile redigiate*, *tractamente* fapta *complinită*, *suplicile aŭ să fie instruite cu testimoniŭ*, apoĭ abuzul de *respectiv* şi *respective* (adverb) etc. etc.

Ar fi timpul, credem, ca ziariştiĭ de peste munţĭ să caute a se identifica şi cu terminologia cestor de dincoace, după cum în privinţa topiceĭ îşĭ daŭ toată silinţa de a se desbăra de influenţa limbeĭ ungureştĭ şi a celeĭ nemţeştĭ.

In acest scop, ar fi poate nemerit ca vre-unul din ziariştiĭ de dincolo să-şi ia însărcinarea de a culege de prin gazete toţĭ aceĭ termenĭ carĭ împestriţează şi înstrăinează limba gazetelor de dincolo de limba celor de aci, şi să pună în faţa acelor termenĭ pe ceĭ întrebuinţaţĭ în Romînia.

Cu timpul s'ar putea face un mic vocabular de mare folos pentru realizarea idealuluĭ pe care-l avem cu toţiĭ: al unităţiĭ limbeĭ romîneştĭ.

Nu-ĭ vorbă, se găsesc şi în limba gazetelor romîneştĭ de dincoace mulţĭ termenĭ şi multe expresiĭ barbare, multe împestriţăturĭ ridicole, maĭ ales de origină franţuzească, *justiciarĭ* şi *refreşismente*, *or* şi *că* guvernul să ia măsurĭ, *a avut loc* un mare scandal, şi altele.

Despre acestea însă cu altă ocazie.

Cr.

MIŞCAREA LITERARĂ

GENIALITATE ORI NEBUNIE?

In volumul al doilea al «Degenerescenţeĭ», Max Nordau analizează, între altele, literatura scandinavă şi în special «Ibsenismul». Nu numĭ că o tratează ca pe o literatură bolnăvitoare, dar arată că «teoria eredităţeĭ», pe care se 'ntemeiază Ibsen, a fost răŭ înţeleasă: că distinsul dramaturg norvegian a frunzărit de-abia cîte ceva din Darwin şi... a aplicat pe dos, aşa că «omul de meserie nu poate rămîne serios, cînd Ibsen îşĭ lăfăieşte cunoştinţele luĭ ştiinţifice şi medicale». 1)

Pentru Nordau, Ibsen e un superficial în chestiĭ de ştiinţă, — şi maĭ ales un degenerat, care place găgăuţilor din cauză că e «extraordinar».

* * *

Se ştie că volumele doctoruluĭ Nordau aŭ avut un mare răsunet, nu numaĭ în Germania, dar în toată lumea civilizată. Autorul romanelor *Le mal du siècle*, *La comédie du sentiment* şi maĭ ales al celebruluĭ volum *Les mensonges conventionnels de notre civilisation*, a făcut un sgomot colosal cu lucrările-ĭ cele nouă.

Neapărat, atîtea scolĭ literare, etice şi estetice pe care el le-a atacat cu multă judecată, cu o violenţă extremă,—şi cu destul succes,—nu puteaŭ să primească loviturile fără să riposteze.

In penultimul număr al cunoscuteĭ reviste *Revue des revues*, un scriitor suedez. Ola Hansson, ridică mănuşa. Şi se 'ncepe polemica,—dar ce polemică!

De o parte şi de alta, violenţele curg... ca 'n ţara romînească! Ola Hansson apără scoala scandinavă şi se revoltă 'n potriva luĭ Ibsen, care vrea să facă nebunĭ pe toţĭ scriitoriĭ, pentru că... nu-ĭ pricepe. Pentru scriitorul suedez, Nordau e un soiŭ de *bonhomme* care nu 'nţelege de cît mediocritatea normală.

1) MAX NORDAU, *Dégénérescence*, vol. II. p. 192.

Iată însă că imediat apare Nordau, în numărul din urmă al aceleiaşĭ reviste, şi replica e cît se poate de interesantă.

«D. Ola Hansson pretinde că «a fost recomandat alternativ caseĭ de corecţie şi azilului de alienaţĭ». Se laudă. Nimenĭ nu l'a luat drept un nebun de legat. Cel puţin, nicĭ un om autorizat. Dumnealuĭ e numaĭ detracat».

Articolul luĭ Nordau e foarte mişcător, plin de vervă şi de multă însemnătate.

Se ştie că volumul I din *Dégénérescence* e dedicat luĭ Lombroso, şi se crede că acesta va interveni în polemica ce s'a iscat,—de vreme ce Nordau îl citează într'una.

Are să fie frumos.

LITERATURA SCANDINAVĂ

Sub titlul *Nouvelles Scandinaves*2), opt scriitorĭ: suedezĭ, norvegienĭ şi danezĭ (I. P. Iacobsen, H. Drachmann, Knut Hamsun, Arne Garborg, Amalie Skram, August Strindberg, Ola Hansson şi Karl A. Tavastjerna) aŭ scos un volum, în care fie-care pagină e o minune.

Volumul e precedat de o *prefaţa* (?) de Emile Zola. Bine ar fi făcut editorul să ne dispenseze de prefaţa asta, findcă nu spune nimic. Marele Zola a făcut o simplă scrisoare, în care se laudă pe el. Cît pentru «nuvelele scandinave» de care vorbeşte, *ocupatul* romancier nicĭ nu le-a cetit, de vreme ce le zice «nuvelele celor *şeapte* scriitorĭ», — pe cînd eĭ sînt *opt!*

Dar, dacă prefaţa (?) e aşa, volumul e cu totul din potrivă. Nu cred că se putea face un mănunchiŭ maĭ bun, spre a justifica părerile luĭ Max Nordau. Emoţiunea care te coprinde de la primele paginĭ, te urmăreşte continuŭ; în special, — e greŭ de specificat, — reĭes *Il mourut et on l'enterra* de Holger Drachmann (danez) şi *Tortures de conscience* de August Strindberg (suedez).

Toate tipurile sînt anormale; aĭ zice: nişte nuvele culese la spitalul de nebunĭ, de nişte autorĭ detracaţĭ eĭ înşişĭ.

Dar... cît talent în anormalitatea asta! *Tortures de conscience* este povestea uneĭ serĭ de nebunie a unuĭ locotenent prusian, care dă ordin, — din ordin, — să se împuşte nişte *franc-tireurs* francezĭ. Ordinul se execută, locotenentuluĭ îĭ e groază şi... după o seară de zbucium, înebuneşte. E un om de treabă în fond, care cugetă asupra nelegiuirilor războiuluĭ, care citeşte pe Schopenhauer, dar care e dedublat de militar. Lupta între ceĭ doĭ *eŭ* sfîrşeşte prin nebunie.

PENSIA LUĬ HEINE

Este ştiut că Heine, genialul poet al Germanieĭ, — ale căruĭ opere eraŭ proscrise în patrie, — primea o subvenţie de la Franţa, unde se restabilise.

Pentru faptul acesta, Heine a fost tratat de «spion» de către aceia carĭ nu-l puteaŭ mistui. Şi pînă azĭ el are în Germania duşmanĭ înverşunaţĭ.

Iată însă că D. Legras publică acum nişte documente însemnate, din care reĭese că în adevăr Heine a primit subvenţia, dar nicĭ vorbă n'a fost de spionaj. Prinţesa Belgiojoso, admiratoarea luĭ, ca şi a luĭ Musset şi maĭ ales a *frumosuluĭ Mignet*, a fost toată pricina pensieĭ «străine».

Iată-l decĭ reabilitat,—după moarte!

In tot cazul, Germania are la pasivul eĭ izgonirea luĭ Heine, care fu nevoit să cerşască în Franţa.

Pe semne, ştia Schopenhauer de ce ură pe Nemţĭ «din canza prostieĭ lor infinite».

2) *Nouvelles Scandinaves*, Albert Langen éditeur, Paris.

NOTES D'UNE FRONDEUSE

Ultimele evenimente din Franţa aŭ făcut tăcere împrejurul operelor literare. Cu toate astea, aŭ apărut multe.

*Notes d'une Frondeuse*3) este urmarea volumuluĭ apărut anul trecut sub titlul *Pages Rouges*. Autoarea, cea maĭ distinsă ziaristă a Franţeĭ, îşĭ publică ast-fel articolele scrise în cursul anuluĭ prin diferite gazete.

Ca operă literară propriŭ zisă, *Notes d'une Frondeuse* n'are nicĭ o 'nsemnătate. Ca operă politică, anarhismul apare prea adesea, complicat încă şi cu misticism, plus boulangismul cel maĭ oribil, *y compromis* fotografia de la Ixelles.

Dar să nu uĭtăm că D-na Séverine este eleva luĭ Jules Vallès. Aşă fiind, a moştenit o calitate prin care maĭ ales strălucea maestral: stilul. Articolele eleveĭ, —care, natural, nu ajung pe ale eminentuluĭ dascăl,—sînt nişte minunĭ de stil. Ele trebuĭesc cetite de aceĭa carĭ îşĭ închipuĭesc că stilul constă în: «Domnule Primar, avînd în vedere că,..» Trebuĭesc cetite, pentru ca să înţeleagă odată ţiitoriĭ de tocurĭ, că una-ĭ a scrie şi alta-ĭ a fi scriitorĭ.

A. B.

DE NOTAT:

Aŭ maĭ apărut:

Les morticoles, roman, de Léon A. Daudet şi *La Maison de la Vieille*, roman, de Catulle Mendès.

In numărul viitor, dările de seamă.

INTR'O MINĂ

(DUPĂ GUYAU)

Izbeşte în stîncă, puternic izbeşte,
Ciocan, dă maĭ tare! —
Din stînca sfîrmată scînteia zbucneşte,
In noapte lumină revarsă — şi moare.

Izbeşte-al mieŭ suflet, sfărîmă-l odată,
Adîncă durere,
Să iasă dintr'însul scînteia curată
Ce 'n inimĭ revarsă viaţă — şi piere.

CONST. Z. BUZDUGAN.

O LUPTA CU URŞII

Mă hotărîsem într'o vară să fac o călătorie prin Vrancea, una din părţile cele maĭ selbatece şi maĭ frumoase din ţară.

Mă întovărăşisem cu cîţĭ-va prietenĭ, ne pregătirăm merinde pe maĭ multe zile,— căcĭ o dată ajuns în munţiĭ ceĭ marĭ nu maĭ întîlneştĭ o singură locuinţă, nicĭ un picior de om, — luasem cu chirie caĭ micĭ de munte şi tocmisem şi vre-o treĭ oamenĭ carĭ cunoşteaŭ maĭ bine drumurile, ca să ne conducă.

Printre călăuzele noastre se afla şi un vestit vînător, un om care-şĭ petrecuse toată viaţa ducînd războiŭ de moarte urşilor, — şi ucisese mulţĭ în tinereţele luĭ.

Acum îl ajunsese bătrîneţele şi tot timpul şi-l petrecea regretînd — cu oftaturĭ lungĭ — că nu-l maĭ ajuta puterile să dee de cît foarte rar tîrcoale munţilor şi peşterilor, cu puşca în mînă, cu urechile şi cu ochiĭ aţintiţĭ la cel maĭ mic sgomot, la cea maĭ mică mişcare.

Şi spunea lucrurĭ frumoase şi înfiorătoare despre luptele pe care le avusese cu urşiĭ; tovarăşiĭ luĭ nu-ĭ maĭ băgaŭ în seamă spusele căcĭ le auziseră de nenumărate orĭ, noĭ tîrgoveţiĭ însă nu ne maĭ săturam ascultîndu-le.

3) **Séverine**, *Notes d'une Frondeuse (de la Boulange au Panama)*, Simons Empis éditeur, Paris.

După o călătorie obositoare de patru zile prin pădurĭ fără capăt în care nu răzbătea nicĭ o rază de soare, pe suişurĭ grele şi stîncoase, pe povîrnişurĭ primejdioase, pe margenĭ de prăpăstiĭ înfiorător de adîncĭ, am proposit pe pleşuvia munteluĭ Giurgiŭ, care se înalţă la peste 2000 de metri de asupra niveluluĭ mărei.

Cînd am ajuns pe tîpşanul din vîrf, se înoptase bine şi călăuzele noastre s'aŭ pus să adune crengĭ de brad din care să dureze paturĭ pentru noapte şi trunchĭ de copacĭ căzuţĭ ca să facă foc mare în jurul paturilor, de frica urşilor şi a altor lighioane.

Obosiţĭ de atîta drum, ne-am lungit cu toţiĭ pe iarba subţiratică, în jurul focului de lemn de brad.

Din mormanul de uscăturĭ se ridicaŭ limbĭ straşnice de flacărĭ, vîrtejnrĭ de scînteĭ carĭ se înălţaŭ pocnind şi luminînd fantastic toată împrejurimea.

De cu zi văzusem, într'o pădure mare în dreptul uneĭ stîncĭ enorme, vre-o treĭ-patru urşĭ care ne priveaŭ cu nepăsare şi nu voiaŭ de loc să se mişte din loc cu toate chiotele noastre sgomotoase.

Acum în tăcerea şi întunerecul nopţeĭ, în mijlocul umbrelor mişcătoare şi fantastice pe care le arunca focul în jurul nostru, nicĭ că puteam găsi maĭ bun prilej de vorbă de cît urşiĭ pe carĭ îĭ presupuneam că staŭ prin margenile pădurilor, privind la focul nostru şi neîndrăznind să se apropie.

— Moş Dumitrache îĭ ziseiŭ vestituluĭ vînător, ia spune-ne cel maĭ grozav din toate năcazurile pe care le-aĭ păţit cu urşiĭ.

— Heĭ, Domnişorilor! ce-am păţit eŭ cu lighioaele astea, gîndesc că n'a maĭ păţit nimenĭ pe lumea asta. Vedeţĭ D-voastră brăzdăturile astea de ghiare care le am pe obraz şi ochiul drept smuls de la locul luĭ? Is semnele care mĭ-aŭ rămas de pe vremea tinereţelor, dintr'o întîlnire pe care am avut'o într'o noapte, fără veste, cu maĭ mulţĭ urşĭ.

Şi moş Dumitrache ne-a istorisit, încet şi tacticos, o lungă îl înfricoşătoare întîmplare de vînătoare, pe care am s'o rezum în rîndurile ce urmează:

Modul cum vîna el urşiĭ în tinereţe era cam următorul:

Colinda toată ziua pădurile şi peşterile ca să dea de culcuşurile de urşĭ. Cum le găsea însemna locul, şi noaptea îşĭ lua puşca cu două ţevĭ, un cuţit lung şi ascuţit bine, o legăturică de lumînărĭ galbene de ceară, şi pleca la vînătoare.

Cînd ajungea aproape de locul însemnat începea să meargă cu multă băgare de seamă, — căcĭ ajunsese şi el un fel de fiară, vedea noaptea tot aşa de bine ca şi ziua, — să tîra aproape pe brîncĭ pînă la culcuş şi se asigura dacă ursul era acolo.

Dacă auzea sforăitul fiareĭ, lipea un căpeţel de lumînarică pe chitaciul puşteĭ, o aprindea şi introducea apoĭ cu mare băgare de seamă, ţeava în culcuş.

Ast-fel vînase el la urşĭ timp de anĭ îndelungaţĭ fără nicĭ o teamă şi fără nicĭ o primejdie.

Intr'o zi de August, işĭ insemnase ca după obiceiŭ o peşteră în care credea el că vine să doarmă regulat un urs mare castaniŭ, pe pielea căruia nădăjduia să prindă preţ bun.

După ce-şĭ făcu toate pregătirile, plecă noaptea tîrziŭ într'acolo, cu siguranţa că are să facă o vînătoare bună.

Ajuns în apropiere de peşteră îşĭ încercă cucoaşele puştiĭ, aşeză capsele, lipi bucăţica de lumînare pe buza ţeveĭ şi se tîrî încet pînă la intrarea vizunieĭ. Afară era tot aşa de întuneric ca şi în peşteră.

Nu se auzea nicĭ un sgomot, nicĭ o mişcare, afară de sforăitul greŭ şi cadenţat care eşea din vizuină. După sforăit se înţelegea că ursul dinăuntru era mare, puternic şi bătrîn. Iĭ trebuia vînătoruluĭ sînge rece, mînă sigură, ca să nu'l greşască i să'l lovească bine, de moarte.

Vînătorul îşĭ aprinse lumînărica, introduse ţeava puşteĭ în vizuină aplecîndu-se şi el înăuntru cu jumătate de corp, cu ochiĭ marĭ deschişĭ ca să vadă în ce colţ dormea ursul.

A descrie groaza ce cuprinsese pe vînător la privelîştea neaşteptată pe care i-o lumina sfîrcul de lumînare din vîrful puşteĭ, e peste putinţă.

De-a lungul ziduluĭ peştereĭ, culcaţĭ în lung şi îngrămădiţĭ unuĭ în altul, patru urşĭ marĭ sforăiaŭ de te lua groaza.

Deşteptaţĭ din somn de introducerea vie a lumineĭ în peşteră, urşiĭ se ridicaseră cu toţiĭ pe labele de dinapoĭ, mîrîind îngrozitor.

Vînătorul aiurit, înspăimîntat de înfiorătorul spectacol la care nu se aştepta de loc, şi-a pierdut cumpătul. In mod instinctiv, împinse maĭ mult de tremurătura produsă de spaimă, degetele puse pe piedecile celor două cocoaşe ridicate, aŭ tras, şi două loviturĭ de puşcă aŭ clocotit sinistru în peşteră.

Urşiĭ îngroziţĭ de lumină şi de sgomot, s'aŭ repezit spre deschiderea peştereĭ, aŭ călcat cu labele lor puternice pe vînătorul căzut pe-o coastă şi aŭ fugit urlând înfiorător în pădurile de brazĭ din vecinătate.

Unul din eĭ, călcînd cu laba chiar pe faţa nenorocituluĭ încremenit în loc fără nicĭ o putere şi aproape fără cunoştinţă de cele ce se întîmplaŭ, cînd şi-a ridicat'o a ridicat'o dimpreună cu ochiul drept al vînătoruluĭ în care se înfipsese adînc ghiarele fiareĭ înspăimîntate.

Pînă în zorĭ de ziuă a zăcut vînătorul în nesimţire la gura peştereĭ, într'un lac de sînge.

Cîţĭ-va ciobanĭ ce mergeaŭ cu sare şi şi cu mălaiŭ la oile care păşteaŭ în munţiĭ ceĭ maĭ marĭ, aŭ dat peste dînsul, l'aŭ ridicat şi l'aŭ dus la casa luĭ din sat.

Lunĭ întregĭ a zăcut bietul om pînă ce şi-a vindecat îngrozitoarea rană şi frigurile pe care i le pricinuise spaima.

In locul ochiuluĭ care timp de-atîţea anĭ îndreptase ţeava omorîtoare, i-a rămas o gaură neagră hidoasă, iar pe obrajiĭ luĭ sbîrciţĭ de vreme se vedeaŭ şi acuma urmele adîncĭ pe care le lăsase ghiara ursuluĭ.

Şi acum la bătrîneţe, cu toată păţania asta îngrozitoare şi cu toate că nu maĭ avea de cît un singur ochiŭ, moş Dumitrache nu se lăsase încă de meseria de vînător de urşĭ.

Din cînd în cînd puşca luĭ, cu lumînărica în vîrf, tot maĭ răsuna prin peşterile munţilor şi multe ursoaice rămîneaŭ vădane prin Vrancea cînd îĭ abătea luĭ Moş Dumitrache de vînat.

După ce-am ascultat în tăcere istoria asta grozavă, noĭ am adormit cu toţiĭ pe teancurile de crengĭ de brazĭ, în mijlocul miresmelor pădureĭ şi la lumina fantastică şi dănţuitoare a crengilor uscate.

Numaĭ Moş Dumitrache n'avea somn. Excitat de cele ce ne istorisise şi dornic de a se măsura din noŭ cu vechiĭ luĭ duşmanĭ, şi-a luat băţul în mînă, şi-a pus puşca la spinare, a plecat să cerceteze culcuşurile de urşĭ şi să le pue semn ca să le recunoască la întoarcere.

T.

IDEAL DE VIAŢĂ

Sînt deja zece anĭ, după ce se intorsese dintr'o călătorie din America, ilustrul filosof şi sociolog Herbert Spencer îşĭ punea următoarea chestiune: «Avem noĭ trebuinţă să ne revizuim idealul vieţeĭ noastre?» Şi el răspundea afirmativ la întrebarea asta, sprijinindu-şĭ opiniile cu cîteva bune exemple.

Acest ideal e de altmintrelea foarte variabil, după împrejurărĭ şi indivizĭ. Invăţămintele istorieĭ sînt confirmate, asupra acestuĭ punct, de învăţămintele observaţieĭ zilnice.

In trecut, gloria militară era, de la mic la mare, ţinta dorită prin excelenţă. Maĭ ales la popoarele barbare, acest sentiment se sprijinea pe puternica atracţie exercitată de beţia războaelor: atracţie curat fizică, asemănătoare cu aceea pe care mulţĭ din contimporaniĭ noştriĭ o aŭ încă, uniĭ pentru vînătoare, alţiĭ pentru călărie, — chiar şi pentru bicicletă. In raiul oamenilor de Ward, ocupaţia fericiţilor era numaĭ lupte necontenite, dar în care rănile se tămăduiaŭ singure, imediat.

Acest ideal se explică, se legitimă în mod natural într'o epocă de lupte de rase şi de războae necontenite. Dar vremea s'a schimbat. Nu maĭ sîntem în epoca războaelor de atac şi de apărare. Marea majoritate a sforţărilor se îndreaptă spre domeniul păceĭ şi al industrieĭ. Cîmpul de luptă s'a schimbat. Astă-zĭ el e pe terenul munceĭ. Nevoile şi ţinta existenţeĭ s'aŭ schimbat decĭ. Prin urmare şi idealul a luat schimbărĭ.

PORTRETUL OVAL

Castelul în care servitorul meŭ preferase să pătrundă cu forţa, de cît să mă lase să petrec noaptea afară, grav rănit cum eram, avea măreţia melancolică a castelelor vechĭ din Apeninĭ. Ornamentele sfărîmate, turnurile luĭ în ruină, îţĭ reaminteaŭ romanele de mistress Radcliffe.

Fără îndoială stăpîniĭ îl părăsiseră de curînd. Ne-am instalat într'una din odăile cele maĭ micĭ şi maĭ simplu mobilate, aşezată într'o aripă a clădireĭ. Decoraţia odăiĭ era vechie şi bogată. Pe tapiseriile de pe păreţĭ, trafee heraldice de toate formele, alternaŭ cu tablourĭ moderne, încadrate în rame de aur fin lucrate. In frigurile deliruluĭ meŭ, mă interesaŭ foarte mult aceste tablourĭ, carĭ eraŭ atîrnate nu numaĭ pe feţele principale ale păreţilor, dar şi într'o mulţime din ungherile prin carĭ se caracteriza arhitectura stranie a castelului. De acea am poruncit luĭ Pedro să închidă obloanele camereĭ, să aprindă un mare candelabru cu maĭ multe braţe, care era aşezat aproape de căpătîiul meŭ şi să deschidă cu totul, perdelele de mătase neagră cu dantele, ale patuluĭ. Puteam ast-fel, în caz de insomnie, să mă distrez privind aceste tablourĭ şi citind un mic volum pe care-l găsisem sub pernă şi care cuprindea descrierea lor amănunţită.

Am citit foarte mult timp, contemplînd în acelaşĭ timp cu pietate pînzele. Orele treceaŭ repede, într'o ast-fel de tovărăşie plăcută şi în curînd sună miezul nopţeĭ. Jenat de poziţia candelabruluĭ şi ne vrînd să aştept pe servitorul meŭ, făcuĭ o sforţare întinzînd braţul şi îndreptaĭ lumina ast-fel ca să cadă pe cartea mea. Dar se vede că nu aşezasem bine candelabrul, căcĭ razele flacăreĭ căzură pe o înfundătură mare a păreteluĭ, pe care un stîlp al patuluĭ o acoperise cu umbră pînă în acel moment. Am zărit atuncĭ un tabloŭ care îmĭ scăpase din vedere la început. Era un portret al uneĭ fete tinere, dar răsărită şi aproape femee. După o privire, am închis de o dată ochiĭ, ploapele mele rămîneaŭ închise, de motivul care mă făcea să-ĭ închid ast-fel—şi am înţeles că era o mişcare involuntară pentru a cîştiga timp şi pentru a gîndi, pentru a mă asigura că nu eram înşelat de ochiĭ meĭ, pentru a-mĭ linişti spiritul şi a-l pregăti la un examen maĭ rece şi maĭ sigur. După cîte-va minute am privit din noŭ tabloul cu atenţie.

De astă dată trebuiam să cred ochilor meĭ, căcĭ primele raze ale lumînărilor pe pînze, alungaseră zăpăceala visătoare a simţurilor mele, rechemîndu-mă la viaţa reală.

Era cum am zis, un portret de fată tînără, numaĭ un cap cu umerĭ, totul desenat în stil de *vignette*. Am recunoscut stilul din Gully în cele maĭ bune opere de artă ale luĭ. Braţul, gîtul, buclele păruluĭ, se perdeaŭ într'un mod armonic în umbra vagă care servea de fond pînzeĭ. Rama ovală era aurită şi lucrată după gustul maurilor. Eram de sigur în faţa uneĭ nepreţuite capo dopere. Totu-şĭ mi se părea că emoţiunea extraordinară care mă cuprindea nu provenea din talentul artistuluĭ nicĭ din frumuseţea nemuritoare a figureĭ. Şi încă puţin puteam să cred că imaginaţia mea rătăcită, să fi luat capul ca aparţinînd uneĭ frunţĭ în carne şi în oase. Detaliile desemnuluĭ, stilul de vignette şi măreţia cadruluĭ aurit ar fi împrăştiat îndată orĭ-ce îndoială în această privinţă şi ar fi distrus iluzia mea. Pe cînd mă gîndeam ast-fel, aveam mereŭ ochiĭ aţintiţĭ asupra portretuluĭ şi această dură nu maĭ puţin de un ceas.

In sfîrşit am descoperit secretul emoţiuneĭ pe care o simţeam. Farmecul tablouluĭ era într'o expresie de viaţă, absolut legată de viaţă însă-şĭ. Această expresiune mă făcuse maĭ întîiŭ să tresar pe urmă mă zăpăcise Am aşezat decĭ din noŭ candelabru în poziţia luĭ de maĭ înainte, cu un respect amestecat cu groază. Tabloul recăzu în umbră; eŭ luaĭ repede cartea care coprindea explicaţia tablourilor şi citiĭ într'însa următoarea poveste stranie şi nehotărîtă:

Era o fată tînără de o frumuseţe rară, plină de veselie şi de farmec. Blestemată fie ziua în care ea văzu, iubi şi luă de soţ pe un pictor! El, muncitor pasionat, care-şĭ făcuse deja o iubită din arta luĭ; ea, drăgălaşă şi nebunatecă, făcută din lumină şi din surîsurĭ, iubind toate afară de rivala eĭ, arta, urînd paleta şi pensulele şi tot ce-ĭ rîpea dragostea iubituluĭ eĭ. De aceea, mare îĭ fu groaza, cînd pictorul îĭ spuse că vrea să-ĭ facă portretul! Dar ea era înainte de toate umilită şi ascultătoare — timp de lungĭ săptămînĭ ea poza în camera înaltă şi întunecoasă a turnuluĭ, unde lumina cădea foarte palidă din plafond pe pînză.

Cît despre bărbatul eĭ, el punea gloria luĭ în acest portret, care înainta în fie-care zi cîte puţin. Pictorul era un om straniŭ şi pasionat, cufundat adesea în adîncĭ visărĭ, de aceea nu vedea că puţina lumină care cădea în acest turn trist şi izolat, ruina sănătatea femeeĭ luĭ, lucru pe care toţĭ îl observaŭ. Totuşĭ ea surîdea mereŭ, fără a se plînge, ne voind să turbure plăcerea pe care artistul o simţea din munca luĭ, pe cînd zugrăvea zi şi noapte pe acea pe care o iubea atît de mult, dar care devenia din zi în zi maĭ slabă şi maĭ ofelită. Vizitatoriĭ vorbeaŭ încetişor de asemănarea minunată a portretuluĭ ca de o dovadă îndoită de geniul artistuluĭ şi de iubirea pe care o avea pentru nevasta luĭ. Dar maĭ tîrziŭ, cînd opera era aproape de a fi sfîrşită, nimenĭ nu maĭ fu admis în turn. Cufundat în opera luĭ, pictorul nu maĭ lua ochiĭ de pe pînză, nicĭ chiar pentru a-şĭ privi modelul.

Şi el *nu vroia* să vadă că culorile pe carĭ le aşternea pe pînză eraŭ luate de pe obrajiĭ aceleia care-ĭ servea de model. După multe săptămînĭ cînd numaĭ era de cît puţin de făcut, sufletul tinereĭ femeĭ palpita încă ca flacăra uneĭ lămpĭ. In sfîrşit pictorul dădu tablouluĭ ultima trăsătură de pensulă. Timp de un minut artistul rămase în extaz în faţa opereĭ luĭ, pe urmă deveni de o dată palid, fiorĭ îĭ trecură prin tot corpul şi strigă cu o voce vibrătoare: «In adevăr asta este viaţa însă-şĭ!»

Se întoarse apoĭ să privească pe iubita luĭ.

Era moartă!

EDGAR POE.

Tipografia «Noua» ...

E greŭ de a-l defini cu de-a-mănuntul. Fie-care iĭ pricepe fără greutate varietățile și nuanțele. Ceea ce-ĭ maĭ interesant, e de văzut dacă acest ideal modern va supraviețui, dacă el va fi și idealul viitoruluĭ.

Toate ne arată că această ipoteză nu-ĭ probabilă. Totul se schimbă, totul se modifică neîncetat. Şi totul, în fond reîncepe, dar totuşĭ nimic din ce va fi nu seamănă perfect cu ceea-ce a fost. Natura omenească este încă aceea care, din toate lucrurile, rămîne maĭ asemănătoare cu ea însă-șĭ. Dar idealul pe care ea și'l propune nu poate să nu fie influențat de transformările inevitabile ale condiţiilor existențeĭ.

Vechiul ideal era idealul unor vremurĭ de cucerirĭ. Era vorba ca să se împartă pămîntul. Lupta se da pentru predomnirea brutală a uneĭ rase asupra alteĭ rase.

Maĭ tîrziŭ, după cucerirea pămîntuluĭ, a trebuit ca el să fie apărat, apoĭ, întru cît-va, făcut propriŭ pentru cultură. In urmă omenirea s'a ocupat ca să subjuge forțele natureĭ trebuinţelor omuluĭ. Rolul important, preponderența și cinstea merg spre știință și muncă. Acești doĭ factorĭ devin stăpîniĭ vieţeĭ.

Sînt eĭ, în realitate, viața întreagă? Vreaŭ să zic: Viața este ea făcută numaĭ pentru a învăța și a munci? Saŭ acești factorĭ nu sînt de cît numaĭ mijloace pentru a o desvolta, a o complecta?

Dacă munca și știința nu sînt de cît numaĭ niște mijloace, ele nu pot fi considerate prin urmare ca o țintă finală. Ele nu sînt de cît un ideal provizoriŭ. A face din ele o țintă, e o nobilă greșală, dar totu-șĭ o greșeală. Este a face ca sgîrcitul care-șĭ alcătueşte fericirea din a aduna sume inutile, de oare-ce banul nu poate avea vre-o valoare prin el însu-șĭ.

Cînd progresele materiale vor fi adus toate foloasele ce se așteaptă de la ele, omenirea nu va imagina ea oare un echilibru noŭ, o împărţeală maĭ dreaptă a sforțăreĭ și a fericireĭ? Avem dreptul să credem că da. Trebuințele materiale odată satisfăcute, activitatea se va îndruma în altă direcţie, și cerințĭ nouă se vor ivi.

Care vor fi acele cerinţĭ nouĭ? Cum vor fi ele satisfăcute? Nu putem să facem de cît presupunerĭ în chestia asta. In ordinea asta de ideĭ imaginaţiile cele maĭ viĭ aŭ un orizont foarte larg pentru a se exercita. Un scriitor american ne-a dat deja un tabloŭ destul de picant despre existența care ne așteaptă, după ce se vor face transformările economice și sociale ce se prevăd astăzĭ. Dar s'ar putea face un roman de inducție morală și maĭ curios, și maĭ rar dacă am merge cu mintea și maĭ departe în direcția asta.

Cum va fi omul de miine? Pentru a măsura în mod vag modificările posibile ale temperamentuluĭ săŭ, ale ideilor și idealuluĭ săŭ, să comparăm pe un englez de acum un secol, cu un englez de astă-zĭ: să examinăm tipul realizat al americanuluĭ cam «pornit». Să ne gîndim de asemenea la îndoita și reciproca reacțiune, de la unul la altul, a societățeĭ și a individuluĭ, și să încercăm numaĭ să calculăm rezultatele unor asemenea lucrurĭ și împrejurărĭ.

Isbînda în cariera armelor, isbînda în concurența industrială și comercială, aŭ fost, pînă astă-zĭ, marele stimulante care aŭ dat naștere eroilor, tipurile de oamenĭ superiorĭ.

Putem oare să nădăjduim că ambiția de a se ridica maĭ pre sus de alțiĭ va fi înlocuită cînd-va, în mod universal, prin dorința de a fi iubit, ca mobil al vieţeĭ, ca ideal?

Asta-ĭ, după cît îmĭ pare, credința luĭ Herbert Spencer și a cîtor-va alțĭ interpreţĭ aĭ doctrinelor evoluțieĭ. Iată decĭ o formă nouă în care se îmbracă vechiul optimism.

Ea are partea asta originală că 'șĭ așteaptă realizarea prezicerilor sale maĭ mult de la jocul forțelor economice de cît de la bunătatea financiară a natureĭ omeneștĭ. Strănepoțiĭ noștri vor sti dacă teoria «savanților» e maĭ practică de cît teoria «filosofilor».

BOISEGUIN.

EXPLICAŢIA GRAVUREI

Sînt, după cum se știe, maĭ multe soiurĭ de băĭ: băĭ de mare, băĭ de pucioasă, băĭ de putină, etc.

Cucoana, negreşit, trebue să meargă la aşa băĭ, la carĭ sînt maĭ multe distracţiĭ, fiind-că așa i-a recomandat doctorul, încă de astă primăvară, de cînd cucoana începuse să dea unele semne foarte îngrijitoare de *nervozitate*, semne de carĭ s'a resimțit foarte mult *vesella* menagiuluĭ şi capul domnuluĭ.

Punga Domnuluĭ însă e și dumneaeĭ cam bolnavă, ar avea și ea mare nevoe de ceva băĭ întăritoare, dacă ar exista! Dar cucoana nu vrea să ştie!

Se administrează decĭ pungeĭ paliativul a două-treĭ polițe, și cucoana poate să plece la băĭ de mare.

Domnul rămîne acasă cu băile de putină și cu fructul fericiteĭ D-sale căsniciĭ, fruct care reclamă şi dînsul zilnic băile primitive cu buretele.

Rezultatul tuturor acestor combinaţiunĭ balneare se poate vedea, în alegoria ce complectează tabloul nostru în stînga jos.

Trist bilanţ! — şi cîţĭ bărbaţĭ văzîndu-l nu vor suspina din adîncul inimeĭ lor, oftînd:

— Aşa-ĭ, dom'le!

LA BAI DE MARE

INFORMAŢIĬ

Se va face o mişcare în corpul revizorilor şcolarĭ din ţară.

Pînă acum este deja hotărîtă înlocuirea revizorilor din Buzăŭ şi Mehedinţĭ.

* * *

Cartea copiilor ast-fel este întitulată opera D-luĭ G. Scraba, admisă de comisia pentru cărţile didactice şi premiată cu premiul de 1000 leĭ; ea e destinată pentru clasa II-a primară şi va apare de sub tipar cel maĭ tîrziŭ pe la 15 August. Cartea are un povăţuitor care credem că se va trimete gratis tutulor învăţătorilor şi institutorilor.

Autorul se ocupă şi cu manualul de lectură pentru cele-l'alte clase, adică a III-a şi IV-a.

* * *

Planurile prezentate de către D. L Negrescu arhitect-şef la Ministerul Cultelor pentru clădirea ce va servi eclesiarhieĭ, conservăreĭ tezauruluĭ şi administraţieĭ sf. Mitropoliĭ din Bucureştĭ, nu se vor executa în primăvara asta din cauza lipseĭ de fondurĭ şi rămîne ca D. Ministru al cultelor să ceară un credit pentru acest scop.

* * *

D. Chr. Negoescu, directorul învăţămîntuluĭ primar, a plecat în concediŭ.

* * *

Un preot şi profesor din ţară de la noĭ, a inventat un aparat-abecedar pentru a învăţa pe copiĭ să citească, cu multă uşurinţă.

Acest aparat-abecedar a fost trimes ministeruluĭ instrucţieĭ pentru a fi supus uneĭ comisiunĭ care să-şĭ dea părerea asupra luĭ.

* * *

Lunĭ 4 Iulie vor pleca absolvenţiĭ şcoaleĭ comerciale din Ploeştĭ, însoţiţĭ de directorul lor, D. Th. Nicolaŭ în excursiune, prin Moldova pentru a vizita diferitele fabricĭ şi unde vor rămînea pentru cîte-va zile.

* * *

Ni se comunică din comuna Jevreniĭ, jud. Bacăŭ, că în ziua de 29 Iunie, cu ocazia împărţireĭ premiilor la copiĭ din acea comună, se putea vedea un spectacol din cele maĭ atingătoare şi maĭ frumoase.

D. învăţător I. Popa, care se ocupă cu multă sîrguinţă şi devotament de misiunea ce-ĭ este încredinţată, a dat acesteĭ solemnităţĭ un caracter aşa de frumos, cum rar se poate vedea prin sate.

In mijlocul tuturor sătenilor adunaţĭ sub un salcîm bătrîn, copiĭ aŭ recitat cu multă inteligenţă cele maĭ frumoase fabule şi poeziĭ. In urmă s'aŭ pronunţat discursurĭ care aŭ impresionat adînc pe toţĭ săteniĭ şi copiĭ prezenţĭ.

Faţă cu laudele gălăgioase care se aduc ca ocazia împărţireĭ premiilor prin oraşe, simţim o adevărată bucurie şi plăcere să spunem cîte-va cuvinte încurăjătoare la adresa umililor profesorĭ săteştĭ care ştiŭ să-şĭ îndeplinească cu cinste misiunea lor şi carĭ prin munca pe care o depun contribuesc maĭ mult ca orĭ-cine în ţara asta, la ridicarea niveluluĭ moral şi intelectual al neamuluĭ nostru.

* * *

Domnul N. I. Bibiri, directorul şcoaleĭ primare No. 1 din Băcăŭ, ne scrie următoarele:

Contra celor comunicate de corespondentul D-voastră am zis în discursul meŭ de la împărţirea premiilor că în anul şcolar 1893—94, aŭ fost 923 de elevĭ înscrişĭ şi numărul promovaţilor de 608 elevĭ. In cuvîntarea mea am atins şi chestiunea «Introducereĭ meserilior în şcolile primare» dovedind că un copil, de la vîrsta de 7 anĭ, maĭ cu uşurinţă ar deprinde meşteşug de cît la vîrsta de 11 orĭ 12 anĭ, cînd termină şcoala primară. Vedeţĭ dar Domnule Director că corespondentul D-voastră n'a fost şi nu e în stare să priceapă cel puţin ceea ce alţiĭ vorbesc. N'am vorbit nicĭ de reducerea şcolilor primare, nicĭ de transformarea lor în şcolĭ de meseriĭ, ci pur şi simplu de «înfiinţarea diferitelor ateliere pe lîngă şcolile primare» chestiune pe care presa ar trebui s'o susţină. O ţară, un popor nu poate prospera, nu se poate ridica de cît prin meseriaşĭ, prin industrie şi comerciŭ, iar nicĭ de cum prin numărul funcţionarilor.

Acestea le-am zis, le zic şi le susţin. Sînt prea mulţămit că am avut ocaziunea să vă comunic şi D-voastră cele de maĭ sus, rugîndu-vă să bine-voiţĭ a rectifica cele publicate în ziarul *Adevărul* cu No. 1904 din 29 Iunie a. c.

Declarăm şi noĭ că ne alăturăm cu plăcere de opiniile emise de D. Bibiri în prezenta scrisoare.

Tipografia «Nouă», Gr. Panaĭtescu, Pasagiul Bănceĭ Naţionale, 19.

Tipărit pe hîrtie din fabrica LETEA.